

ליקותי סיחות

Избранное

Сборник бесед Любавичского Ребе
с переводом на русский язык

לקוטי שיחות

מבחר שיחות של הרבי מליובאוויטש
עם תרגום חפשי לרוסית

ВАЙЕЦЕ וייצא

מהדורה ניסיונית תשע"ח

Пробное издание 5778

בסיוע "קון מרומים"

עורך ראשי:

הרב עקיבא נימוי

תרגום:

הרב גרשון פאליי, הרב חיים פילצר, הרב ראובן קורבסקי, א.ר. נדבורה

עריכה לשונית:

א. קוטזובה

הגהה:

ל. אורלובה

עיצוב ועימוד:

www.chazak.co.il - 'מ' - חזק הוצאה לאור בע"מ'

זכויות 'לקוטי שיחות' מקורי שמורות להו"ל "קה"ת".

זכויות 'לקוטי שיחות' בתרגום לעברית שמורות ל"מכון לוי יצחק".

Издано при поддержке фонда «Меромим»

Главный редактор

р. Акива Немой

Перевод

р. Гершон Палей, р. Хаим Фильцер, р. Реувен Куравский,

Ида Недобора

Литературный редактор

Анна Кутузова

Корректор

Любовь Орлова

Верстка и дизайн

издательство Хазак, Израиль

Все права на оригинальный текст принадлежат Kehot
Publication Society, NY, права на перевод на иврит
принадлежат издательству Mechon Levi Yitzchok.

פתח דבר

מתוך שבח והודיה להשי"ת, לקראת שבת פרשת ויצא הננו מוציאים לאור שיחה מתורגמת לשפה הרוסית.

לנוחיות ציבור דוכרי הרוסית והעברית הוספנו גם את השיחה בעברית.

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצור ורננו גו", ומלכנו נשיאינו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

רשת 'כולל תורה' במדינות חבר העמים ואירופא

ВСТУПИТЕЛЬНОЕ СЛОВО

С огромной радостью и благодарностью Всевышнему мы рады представить вашему вниманию беседу Любавичского Ребе к главе ВАЙЕЦЕ с переводом на русский язык.

Для удобства двуязычных читателей параллельно с русским переводом приводится текст беседы на иврите.

Дай Б-г, чтобы в заслугу нашего изучения трудов Ребе мы удостоились учить Тору от него самого с приходом праведного Мошиаха, когда исполнится сказанное пророком: «Новая Тора от Меня выйдет».

פרשת ויצא הדילמה של יעקב

כרך ה'

מתורגם ללשון הקודש

בנות לבן². ומתעורר הקושי: הרי האבות קיימו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ורש"י מציין זאת במפורש לגבי יעקב³, אשר בו אנו עוסקים – וכיצד הותר לו לשאת ארבע אחיות, דבר שנאסר על ידי הלאו⁴ "ואשה אל אחותה לא תקח"?

אמנם, כאשר בן חמש למקרא לומד את פרשת ויצא, הוא עדיין אינו מכיר לאו זה, המופיע רק מאוחר יותר בתורה, אך גם בפרשות המאוחרות יותר אין רש"י מיישב קושי זה.

אמנם, בפירושים שונים מופיעות מספר תשובות לקושי זה, אך אין לומר שרש"י סובר שתשובות אלו הן כה פשוטות, עד כדי כך שאין צורך להזכירן, כי: א) בפירושים הללו אנו מוצאים מספר חילוקי דעות וכדומה, שאינם פשוטים

א. כיצד נשא יעקב אחיות?

כפי שכבר הוסבר פעמים רבות מתרץ רש"י בפירושו על התורה את כל הקשיים המתעוררים בפשט הפסוקים, וכאשר אין לו תשובה לפי דרך הפשט על קושי מסויים, הוא אומר "איני יודע"¹ וכדומה. אם ישנן שאלות אשר רש"י אינו משיב עליהן, הרי זה משום שהוא סובר, שהתשובות עליהן כה פשוטות, עד אשר "בן חמש למקרא" יבין אותן בעצמו.

לפי זה אין מובן: בפרשתנו יש לכאורה תמיהה, שנידונה על ידי מפרשים רבים ובמספר ספרים. ובפירוש רש"י אין אנו מוצאים שום הסבר או הבהרה לכך:

מסופר בפרשתנו, שיעקב התחתן עם לאה ועם רחל, ולאחר מכן גם עם בלהה ועם זלפה, אשר כולן היו

2. רש"י פרשתנו לא, נ.

3. וישלח לב, ה.

4. אחרי יח, יח.

1. תולדות כח, ה. וראה לעיל ע' 1 הערה 2, ובהנסמן בשוה"ג שם.

ГЛАВА «ВАЙЕЦЕ» Дилемма Яакова

Лукутей сихот, т. 5

ליקוטי שיחות כרך ה'

1. Как Яаков мог жениться на сестрах?

Известно, что в комментариях Раши объясняется все, что касается простого смысла Торы. Когда Раши что-то не мог объяснить с точки зрения простого смысла, то писал: «Мне не известно, с какой целью это сказано» и т.п.¹ Некоторые вопросы Раши не комментировал, считая их очень легкими и доступными для понимания даже пятилетнего ребенка, только начинающего изучение Торы².

Поэтому вызывает удивление следующий факт: в нашей главе есть сложность, которую пытались разрешить многие комментаторы, но Раши не счел нужным пролить на нее свет.

В главе рассказывается о Яакове, взявшем в жены Лею и Рахель, а потом Билгу и Зилпу. И все они были дочерьми Лавана³. Возникает

вопрос: как Яаков мог взять в жены сестер, если это запрещено Торой, как сказано: «И жены к сестре ее не бери в соперницы... при жизни ее»⁴. Известно, что наши праотцы соблюдали Тору и до Синайского откровения, как Раши пишет относительно Яакова⁵.

Хотя ребенку, только приступившему к изучению Торы, пока еще неизвестен запрет жениться на сестрах (он будет приведен значительно позже, в главе *Ахарей*), но и в последующих главах мы не находим у Раши объяснений по поводу этого поступка Яакова.

У комментаторов действительно существует несколько объяснений поступку Яакова, но так ли уж они очевидны, что Раши не посчитал нужным ничего комментировать?

Билга и Зилпа были дочерьми Лавана от наложницы.

4. *Ваукра*, 18:18.

5. В комментарии к *Берешит*, 32:5 Раши пишет: «[Яаков сказал:] Живя с Лаваном, я соблюдал шестьсот тринадцать заповедей и не учился [плохому, глядя на] его дурные поступки». См. подробнее в следующем пункте беседы.

1. См., например, комментарий Раши к *Берешит*, 28:5.

2. См. Мишна, *Авот*, 5:21.

3. Раши (*Берешит*, 31:50) объясняет, что

ב. תשובות המפרשים אינן מתאימות לפשט

הרמב"ן⁶ משיב לשאלה זו, שהאבות שמרו תרי"ג מצוות רק בהיותם בארץ ישראל, ויעקב נשא שתי (ארבע) אחיות בהיותו בחרן. אך לפי רש"י אין לקבל תירוץ זה, שהרי, כאמור לעיל, רש"י אומר במפורש³ שאף בזמן שיעקב היה אצל לבן הרשע בחרן הוא שמר תרי"ג מצוות.

תשובה נוספת היא, שיעקב נשאן על-פי ציווי ה', כדי להעמיד שנים-עשר שבטים⁷. אך גם תשובה זו אינה

אפילו בדרך הגמרא... (ב) ועיקר: התירוצים המופיעים בפירושים הנ"ל אינם מתקבלים לפי דרך הפשט, כפי שיוסבר להלן.⁵

5. לכאורה הי' אפשר לתרץ, שד' האמהות היו אחיות רק מן האב ולא מן האם, ובמילא לא היו אחיות כלל עפ"י דין, כי "אין אבות לב"נ" (רש"י וירא כ, יב), ולכן אי"ז שייך ל"תרי"ג מצוות שמרתי", כי מה שקיימו האבות כה"ת עד שלא ניתנה הוא דוקא בנוגע לציוויים (שמציאות כזו שלאחרי מ"ת היתה אסורה, נמנעו מזה האבות אף שלא נצטוו), משא"כ בנדו"ד, שכל המציאות דאחיות מן האב נתחדשה לאחר מ"ת ומקודם מ"ת לא היו אחיות כלל (במציאות תורנית), לא הוצרך יעקב להחמיר ע"ע בזה.

אבל – אינו. כי

(א) מכיון ש(ע"פ דרך הפשט) טעם האיסור דשתי אחיות הוא בכדי שלא לסתור אהבה הטבעית כדלהלן סעיף ג', מסתבר שאיסור זה באחיות מן האב הוא גם בב"נ, מכיון שגם בהם ישנו טבע האהבה. וראה להלן הערה 21.

(ב) מפרש"י (תולדות כו, ה) "שניות לעריות" מוכרח שזוהרו גם בעריות שמצד קורבה דאב, שהרי כל השניות (לבד מאם אמו) הם בקורבה דאב (יבמות כא, סע"א)*. ובהכרח לומר, אשר (א) מה שקיימו כה"ת עד שלא ניתנה הוא גם כשה"מציאות" נתחדשה לאחר מ"ת. או (ב) לפי שאבהות היא מציאות תורנית גם בב"נ בנוגע לדינים אחרים עכ"פ, כמו כיבוד אב (רש"י ס"פ נח); ירושה (כדמוכח בפשטות מכו"כ עניני ירושה שקודם מ"ת); יחס (ראה רש"י בהר כה, מה). (וראה רמב"ן יבמות צח, א). [אבל משי"כ ברש"י וירא (יט, לג. לו. כ, א) – אינו אלא ענין של "גנות" – כמפורש ברש"י שם. וכ"מ מפשטות הכתובים שאין זה חטא מות. וראה ג"כ רמב"ן שם יט, לב].

(ג) ועיקר: החילוק הנ"ל (האם נתחדש במ"ת רק הציווי, או – גם המציאות (תורנית) והשייכות) אינו פשוט כ"כ עד שכן ה' למקרא יבינו מעצמו מבלי כל רמז ע"ז בפרש"י.

* ואף שבע' ב' שם: אשת אחי האם מן האם [ולפי מסקנת הגמרא גזרו עלי' לא מצד אשת אחי האם מן האב, כ"א לפי "דכל שבנקה ערוה בזכר גזרו אשתו

משום שני" (וראה תוס' שם ד"ה לא) "דטעם גמור הוא ולא סימנא בעלמא". וצע"ק בלשון הרמב"ם הל' אישות פ"א ה"ו]. ושם (כב, א) "שלישי שבכת אשתו" (שהכונה היא גם לבת בת בתה (כברמב"ם שם. ואין לומר שלפי פרש"י שם ד"ה ושכבתו, הכונה היא רק לבת בן בתה – כי אין סברא לחלק ביניהם)], "רביעי שבחמותי" וברש"י שם: "אם אם חמותי" (ולפי מ"ש בתוס' (כא, ב. ד"ה אשת) גם אחות אם אמו) – מ"מ פשוט שכונת רש"י (כפ' תולדות) היא שאברהם שמר (לא רק אחדים מאיסורי השניות, כ"א) כל השניות.

ומ"ש בפנים ההערה "לבד מאם אמו" – הוא ע"פ הברייתא (כא, א). והרי מוכן שעיקר השניות הם אלו שנמנו בהברייתא, כדמוכח מפשטות הלשון: מה הם שניות כו'. והשאר הן רק "שירי", וכלשון הגמרא שם (כא, ב) "תנא ושייר", שלשון זה מוכיח – כמו שנתבאר מכבר – שזהו שיר ולא עיקר. – ועד"ז: בכ"מ שהובא לשון זה צריך לפרש כן. ורק עפ"ז מוכן למה דוקא אלו דשייר לא החכרו בפירוש (שבחדי אינו דרך מקרה).

6. תולדות שם.

7. פרשת דרכים דרך האתרים דרוש ראשון (ד"ה

Ведь объяснения по этому вопросу, которые приведены в еврейских книгах, во-первых, непросты для понимания и, во-вторых (и это самое главное), не согласуются с простым смыслом Торы, как мы увидим далее.

2. Сложность предложенных объяснений

По объяснениям Рамбана⁶, заповеди Торы исполнялись праотцами только в Земле Израиля. Яков женился на двух (по сути, четырех) сестрах, находясь в Харане. Но такое объяснение не соответствует комментарию Раши к стиху «С Лаваном жил я»⁷. Там, на основе числового значения слова *гартти* – «жил я», равному 613 (что соответствует числу заповедей Торы), Раши делает вывод, что Яков, даже живя в Харане (за пределами Земли Израиля), соблюдал все заповеди.

6. В комментарии на *Берейшит*, 26:5 (Рамбан – р. Моше бен Нахман, 13 в., Испания).

7. *Берейшит*, 32:5.

Существует и другое объяснение: случай с Яковом был особенным – он женился по приказу Всевышнего, чтобы могли появиться на свет двенадцать колен Израилевых⁸. Но и это объяснение не подходит для Раши, поскольку не согласуется напрямую с текстом Торы. Понятно, что очевидный приказ Всевышнего надо исполнить, даже если это вступает в противоречие с какой-либо заповедью⁹. Но разве в Торе упомянуто, что Всевышний приказывал Якову, взявшему в жены Лею, жениться на ее сестрах – Рахели, Билге и Зилпе? Наоборот, из текста Торы очевидно, что Яков взял Рахель в жены, поскольку собирался на ней жениться изначально, еще до женитьбы на Лее. А про Билгу и Зилпу сказано:

8. Комментарий *Парашат драхим* (р. Йегуда Розанис, 17–18 вв., Турция).

9. Поэтому Раши не посчитал нужным объяснять, например, как Аврагам мог пойти на то, чтобы зарезать своего сына, что прямо противоречит запрету убийства – ведь там речь шла о выполнении прямого приказа Всевышнего (*прим. Ребе*).

ג. בנות לבן התגיירו?

ישנו דיון בספרים, אם האבות, לפני מתן תורה, יצאו לחלוטין מכלל בני נח. כלומר, אף להקל, או רק להחמיר¹¹. לפי השיטה, שהם יצאו מכלל בני נח גם להקל, מתרצים את הקושי שהוזכר לעיל¹², שכיון שרחל ולאה, וכן בלהה וזלפה, התגיירו לפני נישואיהן עם יעקב, הרי יעקב הגיור אין הן נחשבות לאחיות, שהרי "גר"¹³ שנתגייר כקטן שנולד דמי".

אך מובן, שלפי הפשט אין די בתירוקן זה:

(א) לפי פשט הפסוקים אין נרמז בשום מקום, שלפני מתן תורה חל על היהודים דין אחר מאשר על בני נח¹⁴, מלבד מה שמוזכר במפורש, שהם חייבים במצות מילה ועוד. קיום

מתקבלת לפי דרך הפשט, ואינה מתאימה לדרכו של רש"י: אמנם, מובן בפשטות⁸, שכאשר יש הוראה מפורשת מהקדוש-ברוך-הוא, יש לקיימה אף כאשר היא נוגדת למצוה שנצטוו בה, אך הרי אין אנו מוצאים בשום מקום, שיעקב נצטווה על ידי הקדוש-ברוך-הוא לשאת את רחל, את בלהה או את זלפה⁹. אדרבה, מפשטם של הפסוקים מוכח, שיעקב נשא מאוחר יותר את רחל כתוצאה מכך שרצה לשאתה לפני כן, לפני שנשא את לאה לאשה. וכן לגבי נישואיו עם בלהה ועם זלפה, הרי נאמר שם¹⁰: "ותתן... לאשה" – לא מפני ציווי ה'.

10. בזה נבאר) בשם מהר"ש יפה. וראה גם ג"א ויגש מו, י"ד.

8. שלכן לא הוזקק רש"י לפרש שום טעם על ששלח אברהם את ידו לשחוט את יצחק (ורא כב, י"ד) – אף שב"נ הזהירו על ש"ד (נח ט, ה"ז) – מכיון שזה ה' עפ"י הדיבור.

9. בפרש"י בפרשתנו (כט, לד): "שהאמהות נביאות היו ויודעות כו' וד' נשים ישא", אבל [נוסף על מה שדובר מאז, שאי"ז מכריח שגם יעקב ידע מזה (וממ"ש רש"י בפרשתנו (כט, יז): "שהיתה סבורה לעלות כו'"; (ל, כב): "ושהיתה מצירה כו'"; מוכח שאפ"י האמהות שידעו שד' נשים ישא לא ידעו זה מקודם, או שלא ידעו את מי ישא)] (א) ידיעה זו אינה הוראה וציווי. (ב) אינו מוכרח שידע מי יהיו נשיו. (ג) אדרבא – מפשטות הכתובים משמע שמקודם לא ה' כלל בדעתו של יעקב לישא את לאה. וכן בנוגע לבלהה וזלפה, כדלהלן בפנים.

10. פרשתנו ל, ד. שם, ט.

11. ראה בארוכה פ"ד שם דרוש הנ"ל. בית האוצר אות א'.

12. פ"ד שם בשם מהר"ש יפה. וראה גם ג"א ויגש שם.

13. יבמות כב, א. וש"נ.

14. ואדרבה הפכו משמע מהנאמר לאברהם ואתה תבוא אל אבותיך (לך טו, טו). ואין לומר שתרח התגייר, שהרי מפורש שם ברש"י: אביו ענני' (שזהו מז' מצות ב"נ – ראה פרש"י ד, כו, יא, כח)... עשה תשובה. ותו לא.

«И дала ему в жены...»¹⁰ - т.е. Рахель и Лея сами приняли решение дать ему в жены своих наложниц (и сестер), и ни о каком указании Всевышнего тут не упомянуто.

3. Дочери Лавана прошли гиюр

В книгах исследователей еврейского закона обсуждается вопрос, в какой степени наши праотцы вышли из статуса потомков Ноаха и перешли в рамки еврейского закона¹¹. Естественно, они взяли на себя дополнительные обязательства, имеющие отношение к евреям. Вопрос состоит в том, мог ли закон Торы до ее дарования на Синае не только добавлять ограничения, но и освободить от них?

10. *Берейшит*, 30:4, 9.

11. Потомки Ноаха, т.е. все народы мира, обязаны соблюдать Семь заповедей Ноаха, евреи же обязаны соблюдать 613 заповедей Торы. Однако поскольку праотцы еврейского народа жили до Дарования Торы, когда ее соблюдение было необязательным, возникает упомянутый вопрос.

Этот вопрос имеет значение как раз в нашем случае. Если утверждать, что праотцы перешли под полную юрисдикцию еврейского закона, вопрос о Якове легко снимается: перед браком его жены приняли еврейство и, следовательно, перестали считаться сестрами, ведь сказано: «Ставший евреем – как младенец, только что родившийся»¹².

Но и этого объяснения недостаточно в контексте простого смысла Торы по ряду причин:

1) В тексте Торы не упомянуто, что до Дарования Торы евреи обязаны были выполнять особые заповеди (кроме семи общечеловеческих для всех потомков Ноаха). Исключение составляет лишь заповедь обрезания, упомянутая конкретно относительно потомков Авраама. Праотцы соблюдали все заповеди Торы, но это было лишь их добровольным обязательством.

Более того, соблюдение Торы пра-

12. Талмуд, *Йевамот*, 22:1.

אף אם נרצה לומר שעצם הקבלה על עצמם לשמור תרי"ג מצוות נחשבה כגיוור, אין מתקבל על הדעת לומר שקבלה זו, שהיא במטרה של חומרה, תביא עמה בו בזמן את הדין של "גר שנתגייר כקטן שנולד", אשר מהותו היא להקל. אמנם בפועל לא היתה קולא במקרה זה, כי בני נח מותרים בשתי אחיות, אך כיון שמהות הדין "גר שנתגייר כקטן שנולד" היא קולא, קשה לומר שדין זה חל עליהם אפילו לגבי ענין שאין בו קולא.¹⁸

ב) אין אנו מוצאים כלל בפירוש רש"י על התורה את הדין שגר שנתגייר, כקטן שנולד דמי.¹⁹

18. וכן מוכרח גם עפ"י דרך ההלכה – לפי פירוש רש"י [דב"י עסקינן] "שניות לעריות" (תולדות שם) – שהרי "לא גזרו שניות בגרים" (יבמות שם).
19. בש"ח לך יב, ה מפרש שמ"ש רש"י "כאילו עשאו" הוא לפי שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי. אבל [נוסף על שהוא היפך המוחש, ובמילא – היפך דרך הפשט כדהלן בפנים] כוננת רש"י שם ב"מגייר" ו"מגיירת" היא רק שהכניסום תחת כנפי השכינה (כנ"ל הערה 17) – והרי אפילו ע"פ דרך ההלכה, כשב"ב מקבל עליו ז' מצות וכיו"ב (אבל לא נתגייר) אינו כקטן שנולד. ומזה מוכרח שכוננת רש"י שם ב"כאילו עשאו" הוא בעיקר בנוגע לאברהם ושרה, וכלשון רש"י "מעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו", אבל לא בנוגע ל"את הנפש אשר עשו", כי אינם כקטן שנולד (אף ש"ל בדוחק שפירוש "עשו" כאן הוא רק (כמו) תיקון (וכיו"ב) – ע"ד פרש"י בראשית א, ז). ועפ"י יומתק מה שרש"י מפרש את פירושו על "אשר עשו בחרן", ואינו מעתיק "את הנפש", כבסנה"צ, ב ובב"ר פל"ט, יד.

תרי"ג המצוות על ידי האבות¹⁵ הוא רק חומרה שהם קבלו על עצמם.

ויותר מכך: קבלה זו לא חייבה את זרעם אחריהם לשמור תרי"ג מצוות, כמוכח מ"ויקח עמרם את יוכבד דודתו".¹⁶

וכיון שלא היתה הבחנה מיוחדת המפרידה את היהודים, כיהודים, מבני נח, אין מתאים לכאן כלל מושג של גיוור.¹⁷

15. ראה פרש"י בראשית (כו, ה. כו, ג. לב, ה. וראה ג"כ י"ט, ג).

16. וארא ו, כ.

17. ואין סתירה לזה מ"ש רש"י (לך יב, ה) "אברם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים" – כי [נוסף לזה שא"ז פשוטו ממש, שהרי לאח"ז כותב רש"י "ופשוטו של מקרא"] כוננתו ב"מגייר" ו"מגיירת" היא לא שינוי המציאות שלהם – שלא נמצא זה קודם מ"ת. ולהעיר מהלך "עריב" (בא יב, לח) ופרש"י שם ובתשא (לב, ז) – כ"א למה "שהכניסן תחת כנפי השכינה", שגם זה נקרא בשם גירות (אבל לא לגירות ממש – כי קודם מ"ת לא ה' שייך – ע"פ דרך הפשט – ענין הגירות, כבפנים).

ועפ"י מובן מה שנתחלת פירושו [כשמפרש כללות הענין ד'אשר עשו'] כותב "שהכניסן תחת כנפי השכינה" – ולא "שגיירן" (כבב"ר פל"ט, יד: "אלו הגרים שגיירי"). ורק לאח"ז כשמפרש בזה פרטים – "אברהם... את האנשים, ושרה... את הנשים" – כותב "מגייר" ו"מגיירת", כי לאחרי שהזגיש כבר בכללות הענין "שהכניסן תחת כנפי השכינה", אינו צריך להזגיש עוד פעם בהפרטים, שאין כוננתו לגירות ממש.

(ולהעיר גם ממה שבתרגום אונקלוס [שהוא קרוב יותר לפשוטו של מקרא (משא"כ תיב"ע וירושלמי)] מתרגם "די שעבדו לאורייתא", ולא "די גייר" או "דגיירן" כתיב"ע וירושלמי).

отцами не обязывало к этому их потомков; подтверждение тому видим в истории родителей Моше: «И взял Амрам Йохевед, тетку свою, себе в жены...»¹³.

Таким образом, в то время не было отличительных еврейских норм, и потому не могло быть и *гиюра* (перехода в еврейство)¹⁴.

Но даже если рассматривать добровольное принятие заповедей до Дарования Торы как переход в еврейство, целью его было принятие **более строгих** обязательств. Поэтому такой человек не мог считаться «как младенец, только что родившийся», поскольку данный статус **снимает** с *гера* (перешедшего в еврейство) ряд ограничений. Следует признать, что в случае с же-

нами Яакова отмена статуса сестер не повлекла бы отмены предыдущих обязательств, поскольку и до *гиюра* у них (у неевреев) не было запрета брать в жены двух сестер одновременно. Но **по сути** правило «*гер* как младенец» отменяет ограничения, поэтому трудно предполагать, что оно могло действовать в то время.

2) Кроме того, в комментариях Раши мы нигде не находим упоминания о законе «*гер* как младенец».

3) В самом тексте Торы нет ничего, что навело бы нас на мысль, что «*гер* как младенец» (поэтому не удивительно, что Раши не приводит его).

Напротив, такой подход противоречит нашему восприятию, а значит, и простому смыслу Торы. Подтверждением могут служить слова Всевышнего, обращенные к Аврагаму: «А ты отойдешь к отцам твоим»¹⁵, из которых понятно, что даже после того как Аврагам стал евреем, Терах считается его отцом. Поэтому Все-

13. *Шмот*, 6:20. Амрам, отец Моше, женился (до Дарования Торы) на своей тетке Йохевед, что запрещено Торой.

14. В комментарии Раши к *Берейшит*, 12:5 говорится, что «Аврагам обращал в веру мужчин, а Сара – женщин». Но там подразумевается только принятие веры в единого Б-га, а не *гиюр*, как галахическое понятие (*прим. Ребе*).

15. *Берейшит*, 15:15.

ולגרום על ידי כך שהן תהיינה צרות ושונאות זו לזו.²³

לפי זה יוצא בדרך הפשט, שאף אם לפני מ"ת היה קיים לגביהן הדין של "גר שנתגייר כקטן שנולד" ביחס לאיסורי עריות אחרים, הרי היה צריך להיות בכך יוצא מן הכלל לגבי איסור נשיאת אחות אשתו, כי גם בין שתי אחיות שנתגיירו קיימת האהבה הטבעית,²⁴ ואסור לגרום לכך שהן תהיינה "זו צרה לזו".²⁵

ד. אין לקיים הידור הפוגע בציווי מפורש

הסבר נוסף בענין זה הוא:²⁶

23. ואולי יש לומר, שמטעם זה האיסור דאחות אשתו – בדרך הפשט (ולהעיר שלפי הרמ"ה (סנה' נח, א) כן הדין גם עפ"י דרך ההלכה למ"ד שעריות בב"נ ילפינן מ"איש איש") – הוא גם בב"נ.

24. להעיר מפירש"י וישלח לב, ז. יב.

25. אלא שעפ"י גם עתה בגרים – צ"ל האיסור דשתי אחיות! ולא מצאתי זה בשו"מ לע"ע.

26. גם יש לומר (וכן מוכרח, באם נאמר כנ"ל הערה 21), שמכיון שהטעם דאשה אל אחותה לא תקח הוא "לצורור" – בנדו"ד (גבי לאה ורחל), מכיון שרחל מסרה הסימנים ללאה (רש"י פרשתנו כט, כה) וא"כ הרי בודאי שלא תהי' צרה לה* – ליכא האיסור דאחות אשתו (ע"ד הפשט).

* ואין סתירה לזה מפרש"י וישלח (לה, כב) "אחות אמי היתה צרה לאמי" – כי הכוונה שם הוא (א) למה שמטתו היתה נתונה תדיר באהל רחל (ובדוגמת "שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי" שהוא מצד שנתן יעקב את מטתו באהל בלהה. וכמוכח מזה שע"י "בלבל משכבו" רצה לפעול שלא תהא צרה לו), (ב) וגם בזה, הכוונה ב"צרה" אינו שהיא מצירה לה ושונאה (כענין "לצורור" – ראה מקומות שנסמנו

ג) לפי פשט הפסוקים אין אנו מוצאים בשום מקום בתורה, שגר נחשב עקב גיורו כקטן שנולד. ואדרבה: זהו ההיפך מן הנראה במוחש, שזוהי דרך הפשט. כפי שמוכח מכך שהקדוש-ברוך-הוא אמר לאברהם אבינו²⁰: "ואתה תבא אל אבותיך...", שתרח נחשב בתורה לאביו של אברהם אף לאחר שאברהם התגייר²¹, וחזרתו בתשובה היא בשורה לאברהם. ועוד ועיקר, שאברהם "תבא אל אבותיך".

ד) איסור נשיאת אחות אשתו אינו מפני קרבה בלבד, כאיסורי עריות אחרים של קרובים, אלא הוא קשור להימנעות מקלקול היחס של האהבה הטבעית הקיימת בין אחיות²²: כיון שבין אחיות קיימת אהבה טבעית זו אל זו, אסור לשאת שתי אחיות

20. לך טו, טו. וראה לעיל הערה 14.

21. אין להוכיח שאין באברהם הענין דגר שנתגייר כקטן כ"י ממה שהוזקק אברהם לומר לאבימלך "אך לא בת אמי" (וירא כ, יב) – כי יש לומר שאבימלך לא ה' מתקבל אצלו אשר גר שנתגייר הוא כקטן שנולד. וכן אין להוכיח מפרש"י ס"פ נח "שלא כ"י יאמרו לא קיים אברם את כבוד אביו" וכנ"ל בנוגע לאבימלך.

22. וכמפורש בקרא (אחרי יח, יח) שהטעם ד"לא תקח" הוא "לצורור". וראה רמב"ן, טור הארוך וספורנו שם (וראה גם חינוך מצוה רו), שמטעם זה האיסור הוא רק "בחי"י". (וראה לקמן ע' 1889, שעפ"י דרך הפשט – כ"ה גם בכל העריות (לבד מאשת אחיו).)

вышний сообщает Авраѓаму добрую весть, что его отец отказался от идолопоклонства, и душа Авраѓама сможет приобщиться к нему после ухода из этого мира.

4) Запрет жениться на сестре жены вызван не только близким родством, но и стремлением предотвратить плохие отношения между сестрами: вследствие такого брака наносится урон естественной любви между родственницами, возникают ссоры и ненависть¹⁶.

Таким образом, если закон «гер – как младенец» и существовал до Да-

16. Это видно из самого стиха (*Ваикра*, 18:18): «И жены к сестре ее не бери **в соперницы**..., при жизни ее». Согласно ряду комментаторов, именно поэтому запрет жениться на сестре жены действует только «при жизни ее» (*прим. Ребе*).

рования Торы, в этой ситуации он не мог применяться, чтобы разрешить женитьбу на сестрах. Их природная любовь друг к другу никуда не исчезла даже после принятия еврейства, и разрушать ее соперничеством было нельзя в любом случае.

4. Добровольное обязательство vs прямая обязанность

На поставленный в начале беседы вопрос можно ответить следующим образом. Как уже упоминалось, праотцы соблюдали Тору до ее дарования в качестве устроения и дополнительного обязательства, и это засчитывалось им в заслугу. Это видно, например, из того, что Б-г обещает благословить Ицхака «за то, что слушал Авраѓам голо-

על "ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש"³⁰ אומר רש"י, שב"דמכם" הכוונה היא ל"שופך דם עצמו", ולפי הפשט יוצא, שאסור לאדם לשפוך את דם עצמו, אף כאשר אין הדבר גורם להיפך החיים³¹, ואפילו לא למחלה (בדומה ל"דמו לא תאכלו"³², הנאמר בפסוק הקודם לגבי דם בהמה, אשר שם מציין רש"י במפורש שהכוונה היא ל"דם מן החי"). ולכן לא מל אברהם את עצמו לפני שנצטווה, כי הדבר היה

קבלת האבות על עצמם לשמור את כל התורה לפני שניתנה היתה, כאמור לעיל, חומרה והוספה בצדקתם, והיא נחשבת לזכות מיוחדת, כנאמר²⁷: "עקב... משמרת...". לכן מובן, שכאשר קיום מצוה מסויימת שלא נצטוו עליה היווה סתירה למצוה שעליה הם כן נצטוו, הרי אז הם לא קיימו את המצוה שעליה לא נצטוו. כי ברור, שחומרה והידור אינם יכולים לדחות ציווי וחובה.

במלים אחרות: במקרה זה מחייב קיום התורה לא לפעול לפי ההידור והחומרה, כיון שהם סותרים את הציווי שחייבים בו.

זהו הטעם בפשטות²⁸ לכך שאברהם לא קיים את מצות מילה לפני שנצטווה עליה, למרות שיש בכך סתירה, לכאורה, לנאמר⁶ "וישמור משמרת..."²⁹:

כו" (קדושין לא, א. וש"נ) – אין לאומרו לפרש"י עה"ת כי (א) בפשטות הכתובים ובפירש"י לא נזכר זה דגדול מצווה כו". (ואין לומר שזה דבר פשוט כ"כ שה"בן חמש (למקרא) מבין זאת מעצמו – שהרי אפילו רב יוסף ה' סבור מקודם אשר אינו מצווה ועושה גדול יותר (קדושין שם)). (ב) לפי"ז נמצא ש"וישמור משמרת גו"י ה' במיעוט שנותיו – רק באותם השנים לאחר ששל עצמו ולא לפני", שהרי סיכ"ס לא שמר מצוה זו ופשיטא שלא ה' זה עק"ב שנה (גדרים לב, סע"א) (להביאור שבהשיחה – ראה להלן הערה 45).

30. נח ט, ה.

ברמב"ן שם, שפירוש "דמכם לנפשותיכם" הוא הדם שהוא לנפש ולא דם האברים שאין הנשמה תלויה בהם. אבל בפירש"י שם: א) "דם עצמו" – סתם. ב) "לנפשותיכם" – אף החונק עצמו, ולא קאי א"ממכם".

31. וכן מוכח ממ"ש רש"י "לנפשותיכם" – אף החונק עצמו אעפ"י שלא יצא ממנו דם". ובאם נאמר שהאיסור בשופך דם עצמו הוא דוקא כשבא עי"ז לידי מיתה – לא הוצרך הכתוב לומר "דמכם", שהרי זה נכלל כבר ב"לנפשותיכם". (ועפ"ז מתורץ בפשטות קשיית הגו"א – נח שם).

יש לומר שהוכחת רש"י לפרש כן, הוא מזה גופא שפרט הכתוב "דמכם".

32. שם ט, ד.

בהערה 20), ורק בשם המושאל (כי פשוט שיעקב לא גרם ששתי אחיות יהיו צרות זו לזו, גם ע"י נתינת מטתו תדיר באהל רחל – אף ש"ל שאין בזה איסור, כי האיסור ד"לעשות את זו צרה לזו" הוא דוקא "לא תקח", והרי ע"י לקיחתו אותן לא נעשו צרות, ככפנים ההערה).

27. תולדות כו, ה ובפרש"י שם.

28. בפנימיות הענינים – ראה תו"א ס"פ לך. וראה גם לעיל ע' 91 ובהנסמן שם.

29. התירוץ הידוע (ריב"א עה"ת ס"פ לך), שמכיון שקיים מצות מילה שייך רק פעם אחת, לכן לא מל א"ע עד שנצטווה על זה, כי "גדול מצווה ועושה

са Моего и соблюдал остережение Мое, Мои заповеди, Мои законы и Мои Учения»¹⁷. Поэтому понятно, что если добровольное устрожение вступало в конфликт с прямыми приказами Свыше, такое устрожение не выполнялось. Ведь никакое желание исполнить добровольно взятые на себя обязательства не может быть приоритетнее приказа Всевышнего.

Другими словами, в таком случае истинным соблюдением Торы является несоблюдение добровольного устрожения.

Вот почему Аврага́м не исполнил заповедь обрезания, пока не получил

прямое указание Всевышнего, хотя, на первый взгляд, это противоречит сказанному, что он «соблюдал остережение Мое...».

В связи с запретом кровопролития, который лежит на всех народах, сказано: «Особенно же кровь вашей жизни взыщу Я...»¹⁸, – Раши объясняет, что речь здесь идет о пролитии собственной крови. И это запрещено даже если не приводит к смерти или болезни. (Подобное сказано и в предыдущем стихе: «Только плоти при жизни ее, крови ее не ешьте»¹⁹ – речь также идет о крови, не связанной с лишением жизни).

17. *Берейшит*, 26:5. См. Раши к этому стиху.

18. *Берейшит*, 9:5.

19. *Берейшит*, 9:4.

מפורסם לכל, ויאמרו לא קיים אברם את כבוד אביו", למרות שעל כיבוד אב נצטוו לראשונה רק במרה³⁸. כי כיבוד אב היתה אחת ההנהגות הטובות שהם קבלו על עצמם³⁹.

יותר מכך: ענינים אלו אשר עליהם לא נצטוו, אלא "גדרו עצמן" וכדומה, קבלו לאחר מכן תוקף על פי דיני בני נח ועל פי התורה, והעוברים עליהם נענשו הן בידי שמים⁴⁰ והן בידי אדם⁴¹.

מכך מובן בפשטות, שאם קיום מצוה מסויימת שהאבות קבלו על עצמם סותר להנהגה טובה שכל בני נח קבלו על עצמם, הרי אסור לאבות לקיים את החומרה והקבלה שלהם, כי הענינים שכולם קבלו על עצמם הם בעלי תוקף וחומרה יותר ממה שהאבות קבלו על עצמם.

ו. אי-נשיאת רחל – רמיה

אחת ההנהגות הטובות שקבלו על עצמם האומות היתה להימנע

כרוך באיסור שפיכת דמים, שהיה מופר על ידי מילת עצמו, ובמיוחד כאשר הדבר גורם למחלה³³, ועלול אף להביא לידי סכנה³⁴. ואילו לאחר שנצטווה על המילה, הרי הציווי המפורש על כך דוחה את איסור שפיכת דמים³⁵.

ה. יש תוקף להנהגות שבני נח קבלו על עצמם

בנוסף למצוות שעליהן נצטוו בני נח, יש מספר ענינים שכל בני נח קבלו על עצמם. כדברי רש"י³⁶: "שהאומות גדרו עצמן מן העריות על ידי המבול", והכוונה בכך היא, שהם סייגו עצמם גם מאיסורי עריות אשר עליהם לא נצטוו.

בכך מובנים בפשטות דברי רש"י במקום אחר³⁷: "שלא יהא הדבר

33. ראה רש"י ר"פ וירא: לבקר את החולה.

34. שלכן מחללין עליו את השבת (שבת קלד, ב). ובתנחומא (לך טז): מילה סכנת נפש היא לפיכך כו'. ועפ"ז יש לתרץ ברמב"ם (הל' מילה סוף פ"א): א) שכותב (ומסיים) במיוחד במילה "שסכנת נפשות דוחה את הכל", אף שכבר אמרה (בהל' יסוה"ת רפ"ה) "כל מצות האמורות בתורה... וחי בהם ולא שימות בהם", וזהו גם בספק (יומא פה, ב) (ולהעיר מהל' שבת רפ"ב). ב) שאינו מסתפק בזה ומוסיף "ואפשר למול לאחר זמן וא"א להחזיר נפש א' מישראל לעולם".

35. ומה שאמר יוסף למצרים שימולו (פרש"י מקץ מא, נה) – נתבאר בלקו"ש ח"י ע' 138 ואילך.

36. וישלח לד, ז.

37. ס"פ נח.

38. רש"י משפטים כד, ג. ואתחנן ה, טז. (וכ"ה בסנהדרין נו, ב).

39. ראה נח ט, כג ובפרש"י שם.

40. וכמו שמצינו שנענש יעקב על שלא קיים כבוד אב ואם (רש"י (ישן) ס"פ תולדות. וישב לו, לד) – אף שלא נצטווה ע"ז.

41. ראה מפרשים בענין הריגת אנשי שכם. להלן

ע' 190.

Поэтому и не мог Авраѓам по собственной инициативе обрезать себя до приказа Всевышнего: пролитие крови при обрезании могло привести к болезни и стать угрозой для жизни. Но полученный Авраѓамом приказ об обрезании был приоритетнее запрета о пролитии крови.

5. Законы, принятые сыновьями Ноаха, также имеют силу

Кроме обязательных для всех народов Семи заповедей Ноаха, есть еще несколько запретов, которые народы добровольно приняли на себя. Так, Раши, например, говорит: «... народы (законом) оградили себя от распутства вследствие Потопа»²⁰. То есть народы мира отказались даже от тех распутных интимных связей, которые не были запрещены заповедями Ноаха.

Этим объясняются слова Раши в конце главы *Ноах*: «Почему Писание говорит о смерти Тераха до того, как говорится об уходе Авраѓама [ведь Терах умер намного позже]? Чтобы об этом не было известно всем, чтобы не сказали, что Авраѓам не исполнил долга почитания отца, оста-

вил его на старости лет и ушел»²¹. А ведь об уважении к отцу заповедано лишь после выхода евреев из Египта, в Маре²². Тем не менее почитание родителей было уже во времена Авраѓама принято народами мира как хороший обычай.

Эти и подобные устрожения, принятые народами мира, стали для них законом как в соответствии с их нормами, так и в соответствии с законом Торы. Причем они стали обязательными настолько, что нарушителей наказывают и Б-г²³, и общество.

Отсюда понятно, что заповеди Торы, принятые праотцами до ее дарования, но противоречащие законам потомков Ноаха, нельзя было исполнять: принятое на себя всеми потомками Ноаха имело статус закона и было обязательно, в отличие от **добровольного** исполнения заповедей Торы до ее дарования.

6. Женитьба на Рахель – вопрос чести

Одно из добровольно принятых

20. Раши к *Берейшит*, 34:7.

21. Раши к *Берейшит*, 11:32.

22. Раши к *Шмот*, 24:3.

23. Так, например, Яков был наказан за неуважение родителей. См. Раши к *Берейшит*, 28:7.

ז. הידורים – לא על חשבון
אחרים!

אחת ההוראות הנלמדות מכך בפשטות לכל יהודי היא: כאשר הוא חפץ להחמיר על עצמו ולהדר, עליו לוודא בראש ובראשונה שלא יהא זה על חשבון אחרים.

אדרבה: אנו מוצאים, שחיבתו של הקדוש-ברוך-הוא לאברהם אבינו – "ידעתינו", מלשון חיבה⁴⁹ – היא בעיקר "למען אשר (על כך שהוא) יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט"⁴⁶ – לאו דוקא על כך שהוא קיים את כל התורה כולה לפני שניתנה, אלא על כך שבני אברהם לדורותיהם יעשו צדקה זה עם זה, באופן של "משפט", כפי שמוסבר בתורת החסידות⁵⁰, שיהודי צריך "לשפוט" את עצמו מה מגיע לו, והרי "ידע איניש בנפשי", ואת היתר עליו לתת לזולתו.

הוא דוקא כשעובר על ל"ת או מבטל מ"ע באיסור, ולא כשעובר מצד ציווי התורה, ואדרבא זוהי שמירת המצות. ובדוגמת עשה דוחה ל"ת, פק'צ דוחה כו', ועוד – שמקיים ציווי התורה ע"י שאינו מקיים המצוה. וכדלעיל בפנים.

49. וירא יח, יט ובפרש"י שם.

50. ראה תר"א סג, ב. ד"ה נ"ח תרמ"ג סעיף ג'. אשר ברא תרפ"ט (ס"ה קונ"ט ח"א) ס"ד. ובכ"מ.

מרמיה זה את זה. כמוכח מטענת יעקב אל לבן "ולמה רמיתני"⁴², עד שאפילו לבן (הרמאי⁴³) היה מוכרח להצטדק בתירוץ ש"לא יעשה כן במקומינו..."⁴⁴.

לפי זה מובן מדוע נשא יעקב את רחל⁴⁵, למרות האיסור של "ואשה אל אחותה לא תקח", כי לפני כן הבטיח יעקב לשאת את רחל, ואף נתן לה סימנים⁴⁶, ואילו לא היה מקיים את הבטחתו, היתה זו רמיה, ובמיוחד כאשר כתוצאה מכך היה חשש שהיא תיפול בגורלו של עשו, דבר שהיה גורם לה לצער עצום⁴⁷. לכן מובן, שהחומרה של שמירת הלאו "ואשה אל אחותה לא תקח", אשר עליו עדיין לא נצטוו, אינה יכולה לדחות את איסור הרמיה⁴⁸.

42. פרשתנו כט, כה.

43. ראה רש"י כט, יח.

44. פרשתנו כט, כו.

45. בנוגע לבלהה וזלפה – ראה לקמן ע' 230 ואילך.

46. רש"י כט, כה.

47. ראה רש"י פרשתנו ל, כב.

48. ואין להקשות על מ"ש רש"י "ותר"ג מצות שמרתי" וכן על מ"ש "ישמור משמרתי וגו'" (שהכוונה הוא לכל המצוות), והרי סוכ"ס לא קיים (אברהם) מצות מילה ויעקב מצות איסור אחותו – כי רש"י משנה ומדייק "ותר"ג מצות שמרתי" (ולא "קיימתי" כבימא (כח, ב) "קיים", או "עשיתי" כבקדושין (פב, א) "עשה"), והיפך השמירה

сыновьями Ноаха обязательств – не обманывать друг друга – было настолько строгим, что даже обманщик Лаван в ответ на претензию Яакова «Зачем ты обманул меня?»²⁴ пытается оправдаться: «Не делается так в нашем месте, чтобы выдать младшую прежде старшей»²⁵.

Этим можно объяснить женитьбу Яакова на Рахели, несмотря на запрет «И жены к сестре ее не бери в соперницы... при жизни ее». Ведь Яаков обещал Рахели жениться на ней, даже договорился с ней о приметах, по которым они могли бы узнать друг друга²⁶. Если бы Яаков нарушил обещание, это считалось бы обманом. Кроме того, возникла бы возможность брака Рахели с Эйсавом, что принесло бы ей большие мучения²⁷. А значит добровольное соблюдение Яаковом запрета жениться на сестрах до дарования Торы имело меньший вес, чем запрет обманывать, который в то время уже имел статус закона.

24. *Берейшит*, 29:25.

25. *Берейшит*, 29:26.

26. Комментарий Раши к *Берейшит* 29:25.

27. См. Раши к *Берейшит*, 30:22.

7. Устрожение – не за чужой счет

Из всего вышесказанного следует указание для каждого еврея: если ты хочешь выполнять заповеди более строго, необходимо, в первую очередь, убедиться, чтобы это не было за счет ущерба другим.

Об Аврага́ме сказал Всевышний: «Ибо Я избрал его для того, чтобы он заповедал сынам своим и дому своему после себя соблюдать путь Г-сподень, творя **добро и правосудие...**»²⁸. То есть Б-г ценил в Аврага́ме не столько то, что он сам соблюдал Его законы, сколько то, что он обучал своих детей делать друг другу добро путем правосудия, т.е. осознавая, что все, что выходит за пределы твоих основных потребностей, ты должен отдать другому, как объясняется в хасидизме²⁹.

В духовной области все должно быть так же. В ситуации, когда один еврей, совсем отдаленный от еврейства, просит о духовной помощи (чтобы кто-то научил его и наставил

28. *Берейшит*, 18:19.

29. *Тора Ор* (р. Шнеур Залман из Ляд), глава Бешалах, 63а.

הנחת תפלין יפול פחד על כל שונאי ישראל, והיהודים ינצחו.

וזהו גם ההכנה לביאת משיח צדקנו, שלאחר ביאתו ועל ידו⁵⁴

והקדקד) ותיקונן יתקיים באנשי המלחמה וטרף זרוע אף קדקד (ראה לקו"ש ח"ט ע' 11 הערה 57, בחי ס"פ מטות (הובא בשוה"ג שם)).

54. ראה רמב"ם (הל' מלכים ספ"א) 99 ט"ז ברור בזה וז"ל: יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות... ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה'... עשה והצליח ובה מקדש במקומו וקבץ נחיי ישראל כו'. (וידוע אשר מדייק הרמב"ם גם בסדר דבריו. וראה ג"כ התחלת הפרק שם).

ואין שום פוסק חולק בזה. וידוע הכלל (ראה משל"מ הל' כלאים פ"ט, הי"א ובס' שנשמנו בשד"ח כללי הפוסקים ס"ו סק"א) שבמקום שנ"כ הרמב"ם לא השיגו עליו ה"ז הוכחה שמסכימים לדבריו. ובנוד"ד ה"ז הראב"ד, הכסף משנה (הב"י, מרן המחבר), הרדב"ז וכו'.

והרי פס"ד הלכה למעשה הוא דוקא בספרי הפוסקים ולא במדרשי חז"ל ואפילו לא בסוגיות חמורות שבש"ס. ובדאי ובדאי שידע הרמב"ם מחז"ל בסנהדרין ובירושלמי ריש ברכות וכו'. ותמיהני שימצא מי שהוא שיאמר שדוקא הוא הוא המבין מחז"ל בסנה' וכו' – והוא הוא החולק על פס"ד מפורש דהרמב"ם והראב"ד ומרן המחבר וכו'. נוסף על הבלבול והטשטוש והחילוף והתמורה וכו' דגאולה של יחיד או של יחידים וקבוצות רבות מן המיצר והשבי"א [אף דשם גאולה עליו] – רש"י ד"ה אתחלתא (מגילה יז, ב) – בגאולה מן הגלות, שמפני חטאינו גלינו כו' וע"י משיח צדקנו נגאל, ונוסף על הבלבול וכו' דאתחלתא דגאולה המדוברות בכ"מ בחז"ל שהם ע"ד ההתחלה שהייתה ברגע הראשון שלאחרי חורבן ביהמ"ק וכמפורש באיכ"ר (פ"א, נא) שגעתה פרתו פעם שני' אמר נולד מושיען וגואלן של ישראל, ומפרט שמו ועירו וכו' (וראה חז"א"ג מהרש"א סנהדרין צח, ב),

אגדה שהובאה גם בנוגע להלכה למעשה, שהרי היא מהטעמים (ברכ"י אר"ח סתקנ"ט חומר לאברהם ח"א אות ט' (בשם הרח"ו)) שאומרים נחם במנחת

וכשם שהדבר בגשמיות, כך גם ברוחניות: כאשר יש יהודי שאינו קרוב ליהדות וצריך לתת לו צדקה ברוחניות, ללמדו ולהנחותו בדרך ליהדות וכדומה, אין ליהודי אחר, המסוגל לעשות זאת, שום הצדקה לטעון, שעדיף לו לנצל את זמנו לקידום עצמו בתורה ובעבודת ה', אלא עליו לשפוט את עצמו: כמה הוא חשוב ונעלה יותר מזולתו, שהוא זקוק להידורים למיניהם ברוחניות על חשבון מניעת ענינים נחוצים ביותר מיהודי אחר?

ח. מבצע תפלין – צדקה ברוחניות ובגשמיות

מסופר בפרשתנו על עבודתו של יעקב ב"מקלות", אשר היתה בדומה למצות תפלין⁵¹, ולפיכך כאן המקום לעורר שוב על חזוק "מבצע תפלין" – להשתדל בכל הדרכים שעוד יהודי ועוד יהודי יניחו תפלין. ובמיוחד שבמצב הנוכחי אין זו רק צדקה ברוחניות, אלא אף צדקה בגשמיות, כי כל הוספה בהנחת תפלין מוסיפה ב"ויראו ממך"⁵² וב"וטרף זרוע אף קדקוד"⁵³, שבזכות

51. זח"א קסב, א.

52. ברכות ו, א. וראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 271 ואילך.

53. ראה הל' קטנות להרא"ש, הל' תפלין סט"ז ח"ל: מפני קיום מצות תפלין (שמניחין על הזרוע

на путь соблюдения Торы), другой еврей, который способен помочь, не имеет права отказать, мотивируя это тратой времени, которое он мог бы посвятить собственному духовному развитию – изучению Торы и служению Б-гу. Этот ученый еврей должен осознать: как можно стремиться к новым высотам в соблюдении Торы, отказывая другому в удовлетворении самых элементарных духовных потребностей!?

8. Тфилин как духовная помощь

В книге Зоѓар рассказывается, как Яаков с помощью прутьев достигал духовного эффекта, аналогичного выполнению заповеди *тфилин*³⁰. Здесь

30. Зоѓар, ч. 1, 163а.

уместно напомнить о «кампании *тфилин*»³¹, цель которой – стараться, чтобы как можно больше евреев надевали *тфилин*. Особенно в наше время³², когда «кампания *тфилин*» – это помощь не только духовная, но и физическая (наши мудрецы говорят, что стих «И увидят все народы земли, что Имя Г-спода наречено на тебе, и убоятся тебя»³³ сказан о головных *тфилин*³⁴). Связь тфилин с победой над врагами подчеркивают также слова стиха «терзает мышцу

31. В 1967 г. перед Шестидневной войной Ребе призвал своих хасидов выходить в общественные места, чтобы удостоить как можно больше евреев заповеди *тфилин*. Эта кампания продолжается по сей день.

32. Эта беседа была произнесена в конце 1967 г.

33. *Дварим*, 28:10.

34. Талмуд, Брахот, 6а.

שאומר הרמב"ם בבירור ובפירוט

יבוא קץ הגלות, ואחד כך – כפי

תהיה אתחלתא דגאולה ואחר כך
הגאולה האמיתית והשלימה, ואחר
כך ודוקא על ידי משיח – קיבוץ
גלויות, בקרוב ממש בעגלא דידן.

(משיחת ש"פ מקץ תשכ"ח)

יום החורבן (ט' באב) ומקדשין הלבנה במוצאי היום
(פע"ח ומ"ח במקומו), ומי שלא קיים פו"ר ויש חשש
שיתבטל השידוך – עושה הנישואין במוצאי ת"ב
(שד"ח מע' ביהמ"צ בסופה),

ולאחרי אתחלתא זו – התחיל מר הגלות ר"ל
– וע"ד מאמר הידוע דרבנו הזקן (הובא בפלח
הרמון שמות ז, א) "שלפני נשמות הגבוהות כמו
רשבי" לא נחרב הבית כלל" והרי ערק רשבי" והי'
במערה י"ג שנה מפני גזירת רומי וכו' –
– באתחלתא דגאולה מן הגלות, גאולה שתשים
קץ לגלות ושאין אחרי' גלות וכו'.

וראה מגילה (יז, ב) בששית קולות בשביעית...
אתחלתא דגאולה ובפירש"י ע"ז בסנה' (צז, א).
ויה"ר אשר תתחזק האמונה והצפי' לגאולה
האמיתית ע"י משיח צדקנו, אשר זה עצמו יקרב
(ראה בארוכה שיחת אחש"פ תרצ"ט) וימהר את
ביאתו.

и темя»³⁵. Таким образом, благодаря выполнению заповеди тфилин нападет страх на всех врагов Израиля, и евреи победят.

Это же подготовит приход Мошиаха, и вследствие его прихода за-

35. *Дварим*, 33:20. В *Галахот ктанот*, законы *тфилин*, 15, Рабейну Ашер (Рош) – Германия, Испания, 13–14 вв.) сказано: «В заслугу заповеди *тфилин* (надеваемых на мышцу руки и темя) осуществится в еврейских войнах сказанное "терзает мышцу и темя"».

кончится изгнание, начнется Избавление (как пишет об этом Рамбам однозначно), а потом придет истинное и полное Избавление, возвращение евреев на Святую Землю со всех концов света посредством Мошиаха. Пусть же все это осуществится в самом ближайшем будущем, в наше время!

(Из беседы в субботу главы Микец 5728
(1967) г.)

לזכות

הר"ר ירחמיאל מנחם מענדל בן פייגא איידל

וזוגתו רבקה פייגא בת חנה

וילדיהם:

חיה מושקא בת רבקה פייגא

אריה לייב שאול בן רבקה פייגא

יהודה מאיר בן רבקה פייגא

שלום דובער בן רבקה פייגא

שניאור זלמן בן רבקה פייגא

גולדשמיד

•

וזקניהם:

חיים משה בן רבקה

פייגא איידל בת סוניה

גולדשמיד

אברהם הלוי בן נעמי

חנה בת מרים פועה

לויין

סוניה בת חיה

ליפסקר

•

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

MENDI'S
RESTAURANT

מודפס בחסות רשת מסעדות 'מענדיס'